

2023-09-04 Nr. NV-2200

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-23-1017(2) TAIS-23-9785(3)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VISUOMENĖS INFORMAVIMO ĮSTATYMO NR. I-1418 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 52 ¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2468		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2023-07-13	<i>Ekonomikos ir inovacijų ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta <i>Data iš kalendoriaus</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Gražinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Seimo narių Lauryno Kasčiūno, Vytauto Kernagio, Dovilės Šakalienės, Vytauto Juozapaičio, Virgilijaus Aleknos, Rūtos Miliūtės, Raimundo Lopatos, Jono Jaručio, Valdo Rakučio, Mariaus Matijošaičio, Armino Lydekos pateiktu Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 2 straipsnio pakeitimo ir įstatymo papildymo 52¹ straipsniu įstatymo projektu Nr. XIVP-2468 (toliau – Įstatymo projektas) siekiama nustatyti reglamentavimą stabdyti socialiniuose tinkluose ypatingai Lietuvai priešiškų valstybių subjektų aktyviai naudojamas dirbtines turinio matomumo ir pasiekiamumo didinimo priemonės, kuriomis siekiama, kad jiems naudingas, dažniausiai antivalstybinio ar dezinformacinio pobūdžio turinys įgautų populiarus / patikimo turinio statusą ir taip pasiektų kuo daugiau socialinių tinklų vartotojų. Efektyviausiai toks dirbtinis turinio matomumo ir pasiekiamumo didinimas vykdomas pasinaudojant specialiai tam tikslui sukurtais automatizuotų profilių tinklais (angl. *bot farms*), kurie pagal nustatytus parametrus automatiškai generuoja turinio peržiūras, komentarus, dalinasi įrašais ir panašiai.

Automatizuotos paskyros ir jų tinklai yra grėsmė tiek demokratijai, tiek nacionaliniam saugumui ir yra reikšminga problema. Ši problema ES mastu nėra sistemiškai sprendžiama.

Įstatymo projektu siekiama reglamentuoti, kaip operatyviai šalinti socialiniuose tinkluose skleidžiamą draudžiamą informaciją (kurioje skleidžiama dezinformacija, karo propaganda, kurstomas karas, raginama prievarta pažeisti Lietuvos Respublikos suverenitetą – pakeisti jos konstitucinę santvarką, kėsintis į jos nepriklausomybę arba pažeisti teritorijos vientisumą), siekiant, kad toks turinys interneto platformos algoritmų pagalba netaptų pasiekiamas dideliame interneto platformos vartotojų ratui.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Nutarimo projektu siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projektui, tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui Įstatymo projektą tobulinti, atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

Siūloma:

- tikslinti Įstatymo projekte vartojamas sąvokas: „internetu platforma“ (darant nurodą į 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB); tiksliau apibrėžti „manipuliavimas internetu platforma“ sąvoką (šios sąvokos apibrėžime nustatoma, kad siekiama manipuliuoti bei manipuliuojama ne visa internetu platforma (ne visu jos turiniu), o tik tam tikrais jos elementais); įtraukti sąvoką „manipuliavimas turinio sklaida internetu paieškos sistemoje per paskyras“, kuri reikalinga, siekiant atskirti skirtingus internetu platformų ir internetu paieškos sistemų veikimo modelius ir turinio sklaidos didinimo būdus;

- tikslinti Įstatymo projektą atsižvelgiant į pasiūlymus dėl tikslintinių ir naujų sąvokų Įstatymo projekte vartojimo;
- Įstatymo projektu siūlomoje Visuomenės informavimo įstatymo 52¹ straipsnio 1 dalyje vietoje žodžių „šio turinio“ įrašyti „šios neskelbtinos informacijos“, kad būtų aiškiai nurodoma, jog manipuliuojant internetu platformoje ar internetu paieškos sistemoje manipuliavimo būdu padidinta turinio sklaida (peržiūros, komentarai, turinio pasidalinimai, patiktukai, sekėjų ir (ar) prenumeratorių skaičius ir pan.) yra susiję su Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyta neskelbtina informacija.

- atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu parengtas ir pateiktas derinti suinteresuotoms institucijoms Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo Nr. X-614 pakeitimo įstatymo projektas, kuriame pagrindine įgyvendinančia institucija – skaitmeninių paslaugų koordinatoriumi – siūloma paskirti Ryšių reguliavimo tarnybą, siūloma atitinkamai tikslinti Įstatymo projekto 2 straipsnio formuluootę.

- numatyti, kad jei internetu platformų ar internetu paieškų sistemų paslaugų teikėjas, kuris yra įsisteigęs Lietuvos

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

Respublikoje, atsakymo nepateikia arba pateikti atsisakymo tenkinti motyvai nėra pagrįsti, Žurnalistų etikos inspektorius (toliau – inspektorius) arba Lietuvos radijo ir televizijos komisija (toliau – Komisija) taiko objektyviai būtinas poveikio priemones dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodytos neskelbtinos informacijos platinimo, o jei interneto platformų ar interneto paieškų paslaugų teikėjas nėra įsisteigęs Lietuvos Respublikoje, Inspektorius arba Komisija perduoda visą su nurodymu susijusią informaciją Ryšių reguliavimo tarnybai, kuriai Informacinės visuomenės paslaugų įstatymo pakeitimo projekte yra numatyta atlikti skaitmeninių paslaugų koordinatoriaus funkcijas pagal Reglamentą (ES) 2022/2065;

- Įstatymo projektą papildyti nuostatomis dėl teismo leidimo taikyti privalomus nurodymus;
- nustatyti proporcingą 24 val. terminą pašalinti manipuliavimo būdu padidintą turinio sklaidą arba panaikinti galimybę šį turinį pasiekti. Siūlomas 24 val. terminas apimtų visas laiko juostas ir leistų interneto platformų ar interneto paieškos sistemų paslaugų teikėjams paskirti užduotį darbuotojams, turintiems reikalingų ekspertinių žinių ir dirbantiems su turinio šalinimu, nepriklausomai nuo to, kurioje valstybėje jie dirba.

Įstatymo projekte daroma nuoroda į „dezinformacijos sąvoką“, kaip neskelbtinos informacijos dalį. Tačiau Nutarimo projekte pažymima, kad dezinformacija yra labai plati sąvoka, kuri apibrėžiama, kaip tyčia viešai paskleista melaginga informacija. Atsižvelgiant į tai, siūloma Įstatymo projekto 52¹ 1 dalį tikslinti: „<...> atsižvelgę į šios informacijos pavojingumą, visuomenei keliamos grėsmės rimtumą, taikomų priemonių proporcingumą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintas teises, pagal kompetenciją nurodo <...>“. Sudėtingas manipuliavimo tikslais padidinto paskyrų turinio šalinimas, sparčiai tobulėjantis dirbtinis intelektas ir komplikotas tikrų naudotojų paskyrų atskyrimas nuo suklustotų reikalauja papildomų kriterijų įvedimo dėl visuomenei keliamos grėsmės rimtumo ir taikomų priemonių proporcingumo vertinimo. Atlikus šį vertinimą, institucijos teiktų nurodymus tik tam turiniui, kuris kelia rimtą grėsmę visuomenei.

Pažymima, kad apie ketinamą priimti tokią informacinės visuomenės paslaugos taisyklę (techninį reglamentą) turėtų būti pranešta (notifikuota) Europos Komisijai ir kitoms Europos Sąjungos valstybėms narėms pagal 2015 m. rugsėjo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2015/1535 ir atsižvelgiant į tai, siūloma tikslinti Įstatymo projekto įsigaliojimo datą.

Atkreipiamas dėmesys, kad Įstatymo projekto rengėjų numatomi institucijų poreikiai papildomoms pareigybėms yra pagrįsti, siekiant užtikrinti naujų funkcijų vykdymą ir mažinti labai didelių interneto platformų ir labai didelių paieškos sistemų paslaugų teikėjų keliamas grėsmes visuomenės saugumui, sveikatai, demokratijai ir rinkiminiam procesams. Atsižvelgiant į šio nutarimo 13 punkte teikiamą siūlymą dėl Įstatymo projekto įsigaliojimo datos, papildomi biudžeto asignavimai naujoms pareigybėms gali būti skiriami tik nuo 2024 m.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Įstatymo projektui įgyvendinti reikės papildomų biudžeto lėšų Žurnalistų etikos inspektorius tarnybos ir Komisijos veiklai finansuoti, kiek tai susiję su naujų subjektų – *internetu platformų* – veiklos priežiūra. Siūloma Įstatymo projekto aiškinamajame rašte papildomus biudžeto asignavimus numatyti nuo 2024 m.

STEBĖSENA

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Nutarimo projektas derintas su visomis suinteresuotomis institucijomis.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Kritinių nesuderintų pastabų nėra.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

PAŽYMĄ PARENGĖ

Darius Buta

Nacionalinis krizių valdymo centras Vyriausiasis patarėjas